

Statlig tilsyn - **en viktig del** av velferdsstaten

Navnet Statens helsetilsyn er ikke dekkende for den omfattende virksomheten som drives og samordnes av oss. Som denne årlige tilsynsmeldingen viser, har vi omfattende oppgaver ikke bare innenfor tilsyn med helse- og omsorgstjenestene, men også barneverntjenesten og sosialtjenesten.

Våre tilsynsoppgaver med sosialtjenesten har 10-års-jubileum i år. Overordnet faglig tilsyn med barneverntjenesten har vi hatt siden 2009. De seinere åra har vi også fått en utvidelse av oppgavene innenfor tilsyn med helsetjenesten. Eksempelvis kan nevnes tilsyn med medisinsk og helsefaglig forskning og en mer aktiv rolle når det gjelder undersøkelse av alvorlige hendelser i spesialisthelsetjenesten. Dette mener vi har vært en riktig utvikling, fordi vi ser et økende behov for samhandling mellom ulike tjenesteytere dersom velferdsstatens tjenesteidealer skal kunne realiseres. En stor del av den svikten vi påviser, finnes i grenseflatene mellom ulike tjenesteytere. Et kraftfullt tilsyn bør derfor være i stand til å se tjenesteytingen som en sammenhengende prosess, ikke bare som enkeltstående ytelser. Det er den sammenhengende prosessen, eller mangel på den, som oppleves av tjenestemottakerne.

Vårt tilsynssystem består av Statens helsetilsyn og fylkesmannsembetene. Fylkesmannsembetenes tilsynsportefølje er enda bredere enn vår. Ikke bare står de for storparten av det utadrettete tilsynet på våre områder. De har også tilsyn med

store deler av velferdsstatens øvrige virksomhet, som utdanningssektoren og andre deler av kommunal virksomhet.

Statlig tilsyn innebærer kontroll av at de som er tillagt oppgaver gjennom

lovgivningen gjennomfører disse som fastlagt. Tilsynet forventes også å følge opp eventuelle brudd på kravene i lovgivningen på en hensiktsmessig måte. Dette forutsetter tre grunnlagsforståelser. For det første må det foreligge krav satt i eller i medhold av lovgivningen som er forstått av tjeneste-

yterne. For det andre må tilsynet bygge sine vurderinger på faktiske undersøkelser av forholdene i tjenestene. Dette krever stor sektorfaglig innsikt. For det tredje må alle parter være innforstått med at det er tjeneste-

yteren (kommunen, helseforetaket osv.) som har ansvaret for å rette opp tjenesten der det er avdekket svikt. Tilsynet skal på sin side sikre at så skjer. Jevnt over er det vårt inntrykk at der vi har påvist svikt, skjer det utbedringer ganske raskt etter gjennomført tilsyn.

Ved at tilsyn bygger på reelle funn etter undersøkelser av tjenesteytingen, mener vi at tilsynsvirksomheten framskaffer erfaringer som kan benyttes til læring, både på utøvernivå og blant beslutningstakere. Nettopp denne etterbruken av tilsynserfaringer synes vi skjer i for liten grad. I 2011 og 2012 ble virksomheten vår vurdert av en gruppe utenlandske sakkyndige. De påviste at Statens helsetilsyn i det alt vesentlige ble drevet slik man skal vente seg av et statlig tilsynsorgan i dag. Men det påviste også at vi kunne bli bedre til å nå ut med informasjon om vårt arbeid. Når vi nå i vår arbeider med ny strategiplan og foretar justeringer på vår interne organisering, er målet blant annet å oppnå større effekt av de ressursene vi har til disposisjon for tilsyn.

Tilsyn utfordrer maktstrukturene i velferdsstaten. Tilsyn forventes å avdekke uønskede forhold der tjenestemottakere er plassert i avmektige posisjoner. Begge disse innfallsvinklene er egnet til å skape debatt, både ut fra enkeltsaker og i et overordnet perspektiv. Det vil ofte være ulike syn på våre vurderinger og beslutninger. Det må tilsynet tåle. Men for at samfunnet skal ha tillit til oss, må vi være i stand til å begrunne våre standpunkter. Denne tilsynsmeldingen er et virkemiddel i synliggjøringen av våre vurderinger. God lesing!

Jan Fredrik Andresen

” Tilsyn forventes å avdekke uønskede forhold der tjenestemottakere er plassert i avmektige posisjoner ”